

עיין אוצר מפרשי התנ"ך על ספר בראשית באוצר המאמרים, שם הרחבנו בביאור המילה "עתה" במקרא [4].

תרגום רש"י: מודעתנו מלשון קרבה, היות והוא היה קרוב משפחה של נעמי. **רינת יצחק:** בועז זרה את הגורן בלילה מפני שהוא היה בגדר של מלך [5]. (שהרי אבצן השופט הוא בועז), ואסור למלך לעשות מלאכה בפני שלושה אנשים היות ואין זה כבודו. בסוף דבריו נשאר בשאלה מדוע בועז עבד בגורן, והרי לכאורה היה בכך ביטול תורה, שהרי הוא היה יכול שנערינו יעבדו במקומו. ראה בהערות בהמשך הפסוק שהבאנו דעות נוספות. **מלבי"ם:** נעמי אמרה לרות שאין כל חשש אם יראו אותה הולכת לכיוון הגורן, היות והשדה היה לפני הגורן ויחשבו שהיא באה לשמוח עם בועז על דישת התבואה (כך היה דרכם לעשות), ויחשבו שהיא באה לבקר את הנערות שהיא לא ראתה מאז שהסתיים הקציר. **מוהר"ם אלשיך:** נעמי אמרה לרות לבוא אל בועז דווקא באופן זה משום שבכך רצתה להראות שרות היא צאצא לבנות לוט (שנקטו באותו האופן) ולכן היא הפרידה הטובה שאמרה לצאת ממואב. רותהייתה יכולה להימנע מכך על ידי חמש טענות ונעמי אמרה שטענות אלה אינן שייכות. א. שמא בועז יכעס עליה. על כך אמרה נעמי ש"בעז מודעתנו" ויש קרבה נפשית ביניהם. כמו כן רמזה בכך שבועז ומחלון היו בני דודים ולכן בועז יסכים לגאול אותה. כמו כן אמרה נעמי שבועז הייתה עם נערותיו של בועז לומר שבועז כבר החליט לגאול אותה ולכן הוא העביר אליה את נערות אשתו הראשונה. ב. שמא יראו אותה אנשים אחרים – על כך אמרה נעמי "הנה הוא זורה" ויש ערימת כרי של תבואה שתסתיר אותם. ג. שמא בועז יחשוב שהיא אינה טהורה והיא תהיה רחוקה ממקום טבילה. לכן אמרה נעמי "ורחצת". ד. שמא בועז יחשוב שהוא מעדיף שלא להתחתן עם גיורת אלא עם בת ישראל, ולכן נעמי אמרה לה "וסכת" כדי לרמוז שייצאו מהם מלכים שיסכו את גופם בשמן. ה. שמא בדרך יתנפלו עליה אנשים. לכן אמרה לה נעמי "ושמת שמלותיך" – להתכסות על ידי הבגדים כל שלא יכירו אותה ולא יתנפלו עליה

האלשיך הסביר גם את מדרש חז"ל שנעמי אמרה לרות להתלבש בבגדי שבת. בכתוב "וירדתי", כלומר, נעמי תרד יחד עם רות, והכוונה שכותה של נעמי תרד עם רות. בשבת נקשרות נשמות הצדיקים בנשמות הגרים. נעמי אמרה לרות שנפשה תתקשר בה בתנאי שהיא תפרוש מעבודה זרה

רש"י: כמו כן הסביר שבעז היה בגורן דווקא בלילה משום שהדור היה פרוץ בגזל, ובעז ישן בגורן על מנת לשמור עליו. **רינת יצחק:** הקשה על רש"י: [6]. מנין לו שנשאר גורן בגלל שהדור היה פרוץ בגזל? אולי בועז נשאר בגורן מפני שאסור לתלמיד חכם לצאת יחידי בלילה. **ר"א כהן צדק** שאל מדוע אדם חשוב כבועז זרה את הגורן בעצמו, וענה: משום שהדור היה פרוץ בזנות, והיו נותנים את שכר הזנות מהגורן, והוא לא רצה להניח שום פריצות בגורנו. **ר"י קרא:** היה בדבר משום גנות אם רות הייתה הולכת לביתו של בועז, ולכן היה חשוב לנצל את ההזדמנות שהוא היה בגורן באותו לילה וללכת אליו

תרגום רש"י: הכוונה להתרחץ מהעבודה הזרה. **רינת יצחק:** הביא מחלוקת פרשנים האם הכוונה לרחצה מהעבודה הזרה או שהייתה כאן טבילה לשם גירות. כמו כן הביא את דברי המדרש שתקופת קציר החיטים מתפרסת על פני תקופה של שלושה חודשים, ואז יש בימים אלו שלושה ימי הבחנה (שלושה חודשים צצריכים לעבור בין מיתת הבעל לבין נישואי האישה כדי שיהיה ניתן להבחין למי שייך הולד). אולם, לשיטה האומרת שרות התגיירה רק פעם אחת, כיצד ייתכן שתנישא ללא שיעברו שלושה חודשי הבחנה?

תרגום רש"י: הכוונה לקבלת עול מצוות [8].

אבן עזרא. תרגום: הכוונה שתלבש תכשיטים. **רש"י:** הכוונה ללבישת בגדי שבת. **רינת יצחק:** הכוונה שתלבש בגדים של יהודים משום שעד עכשיו [9]. לבשה בגדי מואבים

[]

רש"י [11].

תרגום. מוהר"ם אלשיך: נעמי אמרה לרות לראות בבירור את המקום שבו בועז ישן, ושהיא תשים לב לדבר בשעה שבועז הלך לישון על מנת שהיא [12]. תדע בוודאות שמדובר בבועז ולא באחד מנעריו. **ר"א כהן צדק:** נעמי אמרה דברים אלה על מנת לבדוק האם רות כבר התחתנה עם בועז שלא מדעתה

תרגום [13].

תרגום. מלבי"ם: הסביר פסוק זה על פי ההבנתו בעניין הייבום. הגוף הוא הנעל של הנפש. כשם שאדם מפונק אינו יכול לדרוך במקום מלוכלך אלא [14]. אם יש על רגלו נעל, כך הנשמה איננה יכולה לעמוד בעולם הזה ללא הגוף. אדם שמת ללא בנים מחייב את אחיו בייבום ואז נפשו באה לבן שנולד מהייבום (כשם שעובד בן בועז היה מחלון). כאשר היבם אינו רוצה לייבם, נפש המת נשארת בלא הנעל שלה ובחליצה רומזים זאת על ידי חליצת הנעל וקריאת שמו של היבם "בית חולץ הנעל". רות רמזה לבועז שאם הוא לא ייבם אותה, רגליו יהיו יחפות על ידי החליצה. **מוהר"ם אלשיך:** הפסוק דיבר על לשון ביאה משום שיש בלשון זו הקבלה לביאת בנות לוט ורמז לבועז שרות היא המואבית שצריכה לבוא אל כלל ישראל. כמו כן נעמי אמרה לרות לבא למרגלותיו ולא אל חיקו כדי שבועז יוכל להחליט אם הוא רוצה להמשיך בכך וכדי שבועז יוכל לתת אפשרות לגאול הקרוב יותר לגאול אותה, שהרי אם רות הייתה באה לחיקו ובבסופו של דבר הגואל היה גואל אותה, היה בכך בושח לרות ולבועז. כמו כן נעמי לא רצתה שבועז יחשוב עליה שהיא פרוצה

תרגום. ר"א כהן צדק: כתוב "ושכבתי". האות י' יתירה כדי לרמוז על עשרה שכיבות שנאמרו בדברי הימים אצל מלכי יהודה שהיו צאצאיה של רות [15].

תרגום. מלבי"ם: אן שהוא יפנה אותך אל גואל קרוב יותר או שהוא בעצמו ייבם אותך. **מוהר"ם אלשיך:** "תעשין" לשון רבים היות ורוחו של מחלון היה [16]. כלול בתוך רות. נעמי אמרה לרות שגם בועז לא יסתפק אם היא המואבית הראויה לבא בקהל ישראל ושממנה עתידה לצאת המלוכה, אלא שיתכן ובעז ירצה שהדברים ייעשו באופן דומה יותר לייבום משום רוחו של מחלון, ואז צריך לפנות תחילה אל הגואל הקרוב יותר. **רינת יצחק:** בחידושי הגרי"ז על התורה כתוב שעוד לא נפסקה ההלכה האם מותר למואבית לבא בקהל, ונעמי אמרה לרות שבועז יפסוק את ההלכה. אולם, הרינת יצחק הקשה על הגרי"ז, שהרי רות אמרה לבועז שהיא מבקשת ממנו לפרוס את כנפו עליה, ואם היא רק רצתה לברר את ההלכה, היא לא הייתה אמורה לבקש כזה דבר. אלא שרות ידעה שמוותר לה לבוא לקהל, וכל השאלה הייתה כיצד יוכלו לגרום לכך שהיא תתחתן עם בועז ולא עם הגואל הקרוב יותר

תרגום. מלבי"ם: למרות שאמרת לי לעשות את מה שבועז יגיד לי לעשות, לא אעשה דבר מבלי להתייעץ איתך. **מוהר"ם אלשיך:** רות אמרה שבעתיד [17]. היא תעשה את כל מה שנעמי אמרה לה. הכוונה שלא רק מה שנעמי אמרה לה עכשיו בדבריה, אלא גם אם לאחר מכן היא תשלח שליח, רות תשמע בקולה. בהסבר נוסף כתב שהכוונה היא שנעמי אמרה לרות לשמוע בקולו של בועז, ורות אמרה שלמרות זאת היא תשמע בקולה של נעמי

תרגום. ר"א כהן צדק: מתחילת הספר עד כאן ישנם חמישים פסוקים על מנת ללמדנו שהדין הוא שהגורן צריך להיות במרחק של חמישים אמה [18]. מהעיר

תרגום. רש"י: נעמי אמרה לרות קודם להתרחץ ולהתלבש ולאחר מכן לרדת אל הגורן ואילו רות קודם ירדה אל הגורן ולאחר מכן התרחצה והתלבשה [19]. משום שהיא חששה שאם היא תתקטט לפני שהיא תרד אל הגורן, יאמרו עליה שהיא זונה. **רינת יצחק:** לכאורה קשה על רש"י, שהרי בפסוק ד' פירש שהרחיצה הינה מעבודה זרה ולא קישוט, ואילו כאן משמע שהיא התרחצה לשם קישוט ולא לשם טיהור מעבודה זרה. **מוהר"ם אלשיך:** חז"ל דרשו על ה' הנוספת בכתב של "ירדת הגורן" (לעיל בפסוק ג') שהכוונה שזכותה של נעמי תרד עם רות. לכן כתוב שרות ירדה אל הגורן בנוסף לכתוב שהיא עשתה ככל אשר ציוותה אוצה חמותה. רות חששה שמא יארע לה דבר רע בדרך (הדור היה פרוץ בזימה), ולכן היא עשתה מעין מעשה ניחוש ואמרה שאם לא יארע לה דבר רע עד שהיא תגיע אל הגורן, היא תצליח במעשה עם בועז והיא תעשה את כל מה שאמרה לה נעמי. כמו כן הסביר את מדרש חז"ל שבועז אכל ובירך את ה' ולאחר מכן למד תורה. בועז הודה לה' על שקיבל את תפילתו וסיים את הרעב, על ידי אכילה וברכה. בתפילתו היה משום גמילות חסדים לעם ישראל וכדי להשלים את כל שלושת העמודים שעליהם העולם עומד: תורה, עבודה וגמילות חסדים, הוא גם למד תורה.

תרגום וכתב שטוב ליבו היה על שה' קיבל את תפילתו והפסיק את הרעב מעם ישראל. **רש"י:** הטבת ליבו הייתה על ידי עסק התורה. **רינת יצחק:** [20]. לכאורה קשה על רש"י מכך שבגמרא בערכין (יא,א) מוכח שלימוד תורה נחשב לשמחת הלב אבל אין זה נחשב ל"טוב". כמו כן הסביר את מדרש חז"ל שבועז בירך על מזונו, והחידוש הוא שלמרות שעוד לא הייתה תקנת חז"ל לברך גם על שיעור של כזית וביצה, אלא כולם נהגו על פי דין תורה שיש חיוב לברך רק אם אכלו כדי שביעה, בכל זאת בועז בירך גם כאשר הוא אכל פחות מכדי שביעה. בסוף דבריו הסתפק האם בועז קיים כבר פריה ורביה או לא. **מוהר"ם אלשיך:** הדגש של הכתוב הוא שעיקר הפעולה הייתה האכילה והשתיה הייתה רק כדי שיגיע למצב של שמחה.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: השינה הייתה עמוקה מאוד מאת ה' כדי שהוא לא ישים לב כאשר רות באה. [21].

תרגום. רש"י: "ברז" פירושו בנחת. [22].

תרגום. [23].

תרגום. מוהר"ם אלשיך: "ויהי" בלשון צער. למזיקים אין כוח לשלוט לאחר חצות, ולכן בועז הפתע כשהגיע חצות והוא חשב שעומד מולו עד (רות). [24]. אולם, כל מה שנאמר בפסוק נאמר לטובה: "ויהי בחצי הלילה" - עד לחצות ה' הטיל על בועז תנומה גדולה מאוד כדי שיתעורר רק כאשר תתעורר גם מידת הרחמים. "האיש" - בועז לא הזכיר בשמו אלא בתואר האיש כדי לרמז על שלמותו. "והנה אשה שוכבת מרגלותיו" - מכך שרות לא שכבה בחיקו מוכח שהיא איננה מתכוונת לדבר עבירה. **ר"א כהן צדק:** כשם שכתוב אצל רות "בחצי הלילה", כך כתוב גם ביציאת מצרים ובשמרון. לומדים מכאן שכשם שרות התגירה, כך גם אשת שמרון התגירה, וכך היו גם נשים מצריות רבות שהתגירו על מנת לצאת מצרים עם בני ישראל. **רינת יצחק:** דחה את דברי הרוקח שמדובר על ליל פסח. א. לא ייתכן שבועז הלך לישון כאשר יש מצווה לספר ביציאת מצרים עד חצות. ב. הזרייה של השעורים היא בגדר חילול יום טוב. ג. בפסח לא זורים את הגורן, אלא רק מתחילים לקצור אותו.

תרגום. רש"י: בועז חשב שרות היא שד והיא אחזה בו ולפיתה אותו. **אבן עזרא:** הוא הפך עצמו מצד לצד. **ר"י קרא:** "וילפת" פירושו פישוט ידיים. [25]. ורגליים והפסוק מסורס וצריך להיות שהוא קודם פשט את ידיו ורגליו ולאחר מכן התמלא בחרדה. **ר"א כהן צדק:** רות אחזה בבעז כאשר הוא נבהל. "וילפת" הוא פועל סביל, דהיינו שהוא נאחז על ידי רות.

הירח, או על ידי בגדיה.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: בועז התלבט אם רות התכוונה לקדושה שבאה לידי ביטוי בחרדה (כשם שחנניה מישאל ועזריה נחרדו כאשר דניאל ראה את המראה) או שנעשה בשרו חידודין חידודין כדברי רב בגמרא (סנהדרין יט,ב), ולכן בועז היה נבוך והוא שאל את רות "מי את" - האם את מתכוונת לשם שמים או לו.

מוהר"ם אלשיך: בדבריה רות התייחסה לארבע חששות שבועז היה יכול להעלות. א. אולי איננה כשרה - לכן אמרה "אנכי רות", כלומר אני אותה. [28]. אישה שעליה אמרת דברים טובים וברכת אותי שה' ישלם לי כמעשיי. ב. משום שהיא מואביה - על כך אמרה "אמתך", עבריה נקראת "אמה" בעוד שנכרית נקראת "שפחה" ורות הדגישה בדברים האלה שהיא כבר התגירה ועכשיו היא במעמד שווה לשאר השפחות שהיו לבעז ג. היא איננה במעלה גדולה אלא נחשבת לאחת הריקות. על כך אמרה רות שבועז הוא הגואל ולכן למרות שהיא איננה במעלה הראויה לו, עדיין ראוי שהוא יגאל אותה. ד. שבליה באה לשכב תחת מרגלותיו שלכאורה אין זה מעשה ראוי - על כך גם אמרה "כי גואל אתה" ובכך רמזה לו שהיא צאצא של בתו של לוט שהתנהגה כך גם כן. באופן נוסף הסביר שרות אמרה שכמו שאדון צריך ליעד את האמה, כך בועז צריך ליעד אותה, וכן שהוא גואל שלה ולכן עליו להתחנן איתה.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: "אמתך" נכתב בסגול עם שלוש נקודות תחת האות ת' על מנת לומר שהיו שלוש רוחות ברות: הבת הבכורה של לוט, רוחו של מחלון ורוחה שלה, ולכן ראוי שהיא תיגאל. גם אם לא היה בה את הרוח של בתו של לוט (ואז היו רק שתי נקודות והאות ת' הייתה מנוקדת בשווא), היה ראוי שהיא תיגאל על ידי בועז.

אבן עזרא. רס"ג: רות רצתה שבועז יפרוס את בגדיו ממש. **מלבי"ם:** רות אמרה לבעז שלא היה כאן מעשה של פריצות. כשם שיש קשר בין האמה לבין האדון (שמתבטא בכך שהאדון מיעד את האמה), כך ביניהם יש קשר ביניהם שקשור למצוות הייבום. **מוהר"ם אלשיך:** למרות שנעמי לא אמרה לרות לבקש מבעז להתחנן איתה, הרי שהיא התכוונה שהאופן שבו תשכב רות ליד בועז (למרגלותיו) ירמז לבעז לעשות כן. אולם, רות חששה שמא כאשר בועז נחרד ונבהל, שמא הוא יחשוב שהיא איננה מתכוונת לשם שמים, ולכן היא ביקשה זאת. **רע"ב מברטנורא:** האיש המוזכר בפסוק הוא רמז לה' יתברך, והאשה היא רמז לכנסת ישראל, והכתוב רומז לכך שבכל לילה כנסת ישראל אומרת לה' שהיא מבקשת ממנו שיפרוס את כנפיו על עם ישראל וישיע אותם. ה' עונה לכנסת ישראל שהחסד האחרון גדול יותר מהראשון, כלומר: שהגאולה האחרונה תהיה שלימה יותר מהגאולות הראשונות. בעניין הגואל כתב שגאולה שתבוא על ידי ה' יתברך היא גאולה רחוקה יותר, אך יש גאולה קרובה יותר שעם ישראל יחזור בתשובה.

אבן עזרא. כמו כן כתב שנעמי לימדה את רות את דיני הגואל. כמו כן הסביר שפריסת הכנפיים שהזכירה רות היא דימוי לפריסת הכנפיים של העופות. [31]. בשעת זיווגם, וכמו כן פריסת הכנפיים מזכירה את מצוות יציאת שמצילה מהזנות. **מוהר"ם אלשיך:** פירש באופן נוסף על פני הדברים שכתב לעיל (והובאו בהערות הקודמות) שרות אמרה לבעז שאין שום צורך בעיכוב הנישואין עד לשבע ברכות וכדומה, משום שמדובר על ייבום, ובייבום אין צורך לקידושין מדאורייתא. **רינת יצחק:** ישנה מחלוקת בין רש"י ורמב"ן בפירוש המשמעות של הגואל. רמב"ן כתב בפירושו לתורה שיש עניין שאחד מקרובי המשפחה

יבם את האישה, אלא שהתורה הגבילה זאת רק לאח מן האב. לעומתו סובר רש"י שאין ענין של ייבום בקרובים האחרים, אלא שכוונתה של רות הייתה שעל ידי רניית השדה, יקנו גם את רות עצמה, כדי ששמו של המת ייזכר על נחלתו. אולם, הרנית יצחק נשאר בצריך עיון, שהרי לכאורה אין שום קשר בין נשיאת רות לאישה לבין קניית השדה.

מלבי"ם [32].

תרגום. מוהר"ם אלשיך: אין כאן תפילה שהיא תהיה מבורכת בעתיד, אלא קביעה שהיא ברוכה לה' ושהיא יכולה להצטרף לעם ישראל למרות היותה. מואבית.

תרגום. רש"י: החסד הראשון הוא שרות הצטרפה לרות חמותה. **רלב"ג:** החסד הראשון הוא שרות הקשיבה לבועז ולא הלכה לקצור בשדות אחרים. [34]. בפירושו השני עליו כתב שהוא הפירוש הנכון, פירש שהכוונה שרות לא נפרדה מנעמי והחסד השני הוא שהיא התחברה לבועז. **מלבי"ם:** החסד הראשון הוא שהתחנת עם יהודי, אבל הנישואים הראשונים שלך היו עם בחור ולכן לא מוכרחים לומר שרצונך היה רק לשם שמים, אלא ייתכן שחשקת ביופיו וכדומה. אבל עתה, בחסדך השני, שאת רוצה לקיים מעין מצוות ייבום עם אדם מבוגר, מוכח שכוונתך לשם שמים בלבד. **מוהר"ם אלשיך:** החסד הראשון הוא שבתור בת של לוט היא דבקה באביה על מנת להמשיך את קיום העולם, למרות שאביה היה זקן. החסד השני הוא שהיא דבקה בבועז ולא באחד הנערים הצעירים. החסד השני גדול יותר מהחסד הראשון היות וכאשר באה אל אביה הזקן, היא חשבה שלא הייתה לה ברירה משום שהוא היה היחיד שניצל מהפיכת סדום, אולם עתה הייתה לה ברירה היות והיו עוד בחורים צעירים ובכל זאת היא בחרה בבועז הזקן. בהסבר נוסף כתב שהחסד האחרון הוא שהיא לא תינשא פעם נוספת אחרי מותו של בועז, היות וכל כוונתה הייתה רק להיגאל על ידו. החסד הראשון הוא עצם בואה אליו, למרות שהיה חשש שיוציאו עליה שם רע, משום שהיא התכוונה לשם שמים ולעשות חסד עם מחלון על ידי הייבום. **רנית יצחק:** החסד הראשון הוא שנמנעה מלהתחתן עם אדם אחר לאחר מיתת בעלה, והחסד השני הוא שהיא רוצה להתייבם.

תרגום. אבן עזרא: הבחורים רצו את רות בגלל יופיה. [35].

תרגום. [36].

עין אוצר מפרשי התנ"ך לספר בראשית, אוצר המאמרים, שם הרחבנו במשמעות המילה "עתה" במקרא. [37].

תרגום. מוהר"ם אלשיך: "ועתה", כאשר ראית שלא עשיתי לך דבר רע למרות שבאת אלי ללא רשות, אל תיראי שמא רק רציתי לדחות אותך בדברים. [38]. ולומר שאת ברוכה למרות שלא התכוונתי לך, שהרי אעשה את כל מה שתאמרי לי לעשות.

תרגום. [39].

תרגום. מלבי"ם: אל תחששי שמא יצליחו להשפיע עלי שלא להינשא לך משום שיאמרו שאין זה מכובדי להתחתן עם נערה מואבית, שהרי אני יודע. [40]. את כל מה שעשית ומעריך זאת, ולכן אם הגואל הראשון לא יגאל אותך - אני אגאל אותך. באופן דומה פירש **מוהר"ם אלשיך**

[41].

עין אוצר מפרשי התנ"ך לספר בראשית, אוצר המאמרים, שם הרחבנו במשמעות המילה "עתה" במקרא. [42].

תרגום. מוהר"ם אלשיך: בעז רצה להרגיע בדברים האלה את רות ולומר לה שהוא הגואל שלה, אלא שהוא איננו יכול לגאול אותה כל עוד שלא בירו. [43]. אצל הגואל הקרוב ממנו. בדבריו הוא אומר שברור לו שהגואל הקרוב יותר לא ירצה לגאול אותה משום שהוא איננו מכיר בערכה. חלק מההכרה בערכה של רות נובע דווקא מכך שהיא רצתה מאוד לידבק בבועז ושהיא באלה אליו אל הגורן, והגואל הקרוב יותר לא היה מודע לכך. משום כך הפסוק גם פותח במילה "ועתה", כלומר: אחרי שהראית את המסירות שלך לידבק בי ובכך הוכחת שאת גלגול של בתו של לוט.

רש"י. [44].

רש"י. מלבי"ם: אבל בועז לא חשש ליצר הרע היות והוא השביע את יצרו. **ר"א כהן צדק:** האות נ' של "ליני" גדולה ובכך רמז לה שעתיד לצאת ממנה. [45]. ינון שיודע חמישים שערי בינה.

תרגום. אבן עזרא: דחה את הדעה האומרת ששמו של הגואל השני היה טוב, אלא שבועז אמר לרות שאם הגואל השני יגאל אותה, הדבר יהיה לטובה, היות והוא אדם חשוב. הוכחתו מכך שכתוב בתחילת פרק ד' "פלוני אלמוני". **רלב"ג** הביא את שני הפירושים. **מוהר"ם אלשיך:** הגואל ירצה רק לגאול את השדה. בועז אמר לרות שהוא לא יתן לגואל לגאול רק השדה, אלא הוא יכרוך את גאולת השדה בגאולת רות, וכך יתרצה הגואל להניח לבועז לגאול גם את השדה וגם את רות. לכן יש לקרוא את הפסוק באופן הבא: "ליני הלילה", ואז בבוקר אודא שהגואל יתן לי לגאול את השדה ואתך. כך גם מוסברת הכפילות לכאורה בפסוק. "ליני הלילה" היא פעולה שמתייחסת לרות, והפעולה בבוקר מתייחסת אל בועז.

כמו כן הסביר **מוהר"ם אלשיך** מדוע נקראת החתונה כאן בלשון גאולה. מדובר על עשה שקרוב לייבום, וכל עוד שהאישה איננה מתייבמת, הרוח של המת מתקשקש בבטן אלמנתו, וכאשר היא מתייבמת, היא נגאלת מקשקוש זה.

תרגום. [47].

תרגום. מוהר"ם אלשיך: בועז נשבע בשם ה' ואמר לרות להמשיך לישון למרגלותיו כדי שהיא תבין שהוא באמת לא חושב שהיא עשתה מעשה רע בך. [48]. שהיא באה אליו אל הגורן. באופן נוסף פירש שבועז אמר לה לשכב אצלו משום שלא היה ברור לו שהאנשים האחרים בסביבתו כשרים מספיק להתנהג עימה בצניעות.

תרגום. ר"א כהן צדק: לאחר שבועז אמר בתחילת הפסוק "ליני" אין סיבה שיאמר לה שוב לשכב באותו המקום. אלא בצלע זו מדבר בועז עם יצרו. [49]. שהוא לא יבא על רות ללא קידושין.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: בפסוק זה כתוב "למרגלותו" בלא ו' כדי לומר שרות לא שכבה ממש למרגלותיו כפי שהיא עשתה בהתחלה, אלא היא התרחקה מעט ממנו על מנת שהוא לא יהרהר בה. **ר"א כהן צדק:** כתוב "למרגותיו" בלא ו' משום שרות הייתה מרגלת אחרי בועז ובודקת אותו אם הוא כעסן או לא.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: במילה "בטרם" יש כתיב של האות ו' כשם שיש אות ו' נוספת במילה "ובקומה" שנאמרה אצל בתו של לוט. האות ו' מסמלת [51]. את הפנימיות של האדם. אצל בתו של לוט דרשו חז"ל מתוספת האות שהכוונה שלוט ידע שהוא בא על בתו לאחר שהוא התעורר (ובכל זאת לא נמנע משתיית יין ביום השני). אצל רות הכוונה שהיא אמנם באה אל בועז לשם שמים, אבל היא חששה שלאחר שהיא תקום, לאחר שהיא כבר קיימה את המעשה החיובי מבחינת שמים, אנשים ירגישו בה ויחשבו שהיא עשתה זאת שלא לשם שמים, ולכן היא קמה מוקדם מאוד, בזמן שלא היה מספיק אור כדי שאנשים יכירו אותה. בפירוש נוסף כתב שהאות ו' מראה שהיא מיועדת למלכות. "בטרם" בגימטריא שווה נזר, והכוונה שבועז התכוון להתחתן איתה. **ר"א כהן צדק:** אות ו' במילה "בטרם" באה לרמוז שרות קמה לפני שעברו שש שעות.

רש"י. מלבי"ם: בועז אמר לנערו שלא יגלה לאדם על שרות הייתה שם. **מוהר"ם אלשיך:** לכאורה לא היה עוד אדם איתם. בתחילה הביא את מדרש חז"ל שהוא התפלל אל ה' שגם לאחר מעשה, לא יהיה אדם שיידע את מה שקרה. לאחר מכן כתב שבועז חשש לתת לה מתנה, כדי שלא יידעו את מה שקרה. אלא שהפרידה הייתה לפני הבוקר ולא היה מספיק אור להכיר אותה, ולכן הוא נתן לה בסופו של דבר שש שעורים. בהמשך הסביר גם את מדרש חז"ל באופן שונה, משום שבקשתו של בועז הייתה שלא יודע שהאישה הגיעה לגורן. בועז אמר שגם אם יגלו שהיא באה אליו, ידונו אותו לכף זכות היות ומכירים אותו ויודעים שהוא צדיק, אבל את רות היו דנים לכף חובה ולכן הוא ביקש שלא יודע בכלל שהיא הייתה בגורן.

מוהר"ם אלשיך וכתב על פי חז"ל שרות לא עשתה כן אלא קשרה את שתי הקצוות הקרובות אליה לחגורה ואת שתי הקצוות האחרות החזיקה בידיה. [53]. **תרגום:** "הבי" מלשון נתינה, אך לכאורה לא יתכן שהיא נתן את המטפחת לבועז ומצד שני שהיא עצמה תחזיק בה. **רלב"ג:** "הבי" איננו נתינה אלא מלשון הכנה.

[54]. **תרגום.**

תרגום וכתב שהכוונה לשש סאים של שעורים ושיש בכך רמז שעתידים לצאת ממנה שש צדיקים: דוד, דניאל, חנניה, מיסאל, עזריה ומלך המשיח. [55]. **רש"י** כתב שלא ייתכן שהכוונה לשש שעורים. כמו כן הוסיף שששת השעורים נועדו לרמוז על שש ברכות שעתידים לצאת ממנה: חכמה, בינה, עצה, גבורה, דעת ויראת ה'. **מלבי"ם:** בימיהם המידות החשובות היו מתחלקות לשש, ובוועז נתן לרות מידה שנקראת "שש" שמידתה קב. בדרך כלל נותנים לעני חצי קב, ובוועז נתן לרות קב שלם כדי שהשעורים יספיקו גם לנעמי, ובכך שנתן להן מספיק רק לסעודה אחת הראה שהן לא תצטרכנה סעודה נוספת היות ורות תיגאל באותו יום. **מוהר"ם אלשיך:** בועז נתן לה כמות גדולה של שעורים (שש סאים), כדי שיהיה לרות תירוץ להסביר מדוע היא הסתובבה בגורן. אנשים יחשבו שהיא הגיעה לגורן כדי לקחת את השעורים הנוספות, ולא כדי לבוא אל בועז. **ר"א כהן צדק:** למרות שחיסים יפות משעורים, רצה בועז לרמוז לה על מנחת סוטה שבאה משעורים. בפירוש נוסף כתב שבועז רמז לה על ישישה צדיקים שיש להם שישה שעורים טובים: דוד, דניאל, חנניה, מיסאל, עזריה ומשיח. **רינת יצחק:** לכאורה לא מובנת שיטת התרגום שהכוונה לשש סאים של שעורים, שהרי מדוע היה צריך שיעשה לרות נס שהייתה יכולה לסחוב את כל השעורים הללו אל ביתה? אלא שגם לשון רש"י שהכוונה לשש שעורים של ממש איננו מסתדר בפסוק, שהרי אם בועז נתן לה שש שעורים, מדוע כתוב שבועז מדד את השעורים? כמו כן, לא מובן מדוע בועז נתן לרות כמות כזו קטנה של שעורים, שהרי המידה בועז נתן לה שש שעורים, מדוע כתוב שבועז מדד את השעורים? לכן מוכרחי לומר לפי רש"י שהיא רמז בנתינת ששת השעורים המינימאלית שנותנים לעני הוא חצי קב שעורים.

[56]. **תרגום.**

הכתוב קרא לנעמי בשם חמותה של רות כדי להדגיש שלמרות שבדרך כלל כאשר הכלה מתחתנת, חמותה מצטערת, כאן שמחה נעמי בשביל רות. כמו כן הסביר את השאלה "מי את בתי" כשאלה על מצבה של רות: האם היא כבר נשואה או שמא היא עדיין פנויה.

אבן עזרא בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב ש"מי" פירושו "מה", ונעמי שאלה את רות מה עבר עליה. לפי הפירוש הראשון רות לא ענתה לנעמי, [58]. אלא כאשר היא נכנסה, נעמי הבינה שזו רות. לפי הפירוש השני רות ענתה לנעמי כאשר היא סיפרה לה מה עבר עליה עד עתה. **מוהר"ם אלשיך:** בפירושו הראשון כתב ששאלתה של נעמי הייתה הא רות נשואה או פנויה. בפירושו השני כתב ששאלתה של נעמי הייתה האם השעורים שניתנו לרות היו לשם שכר משכבה, או שהם ניתנו לשם אישות. בפירושו השלישי כתב שנעמי שאלה את רות האם מתוך דבריו של בועז התברר לה שהיא גלגול של בת לוט, ולכן היא שאמורה להיכנס לתוך עם ישראל.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: רות התלבטה מה לענות לנעמי (כאמור לעיל, האלשיך ביאר ששאלתה של נעמי "מי את בתי" הייתה האם רות התחתנה או לא). אם רות תגיד שהיא כבר נשואה, אין זה אמת, היו ועדיין לא נסגר עניינו של הגואל. אם רות תגיד שהיא עוד לא נשואה - אין זה בדיוק נכון, שהרי היא כבר ממש כמעט נשואה. אם היא תגיד שהיא בשלבי נישואין מתקדמים, נעמי עלולה לחשוב שבועז רק דחה את רות בעדינות. לכן החליטה רות לספר את כל האירועים שקרו לה עד עכשיו, ונעמי תחליט בעצמה מה הייתה כוונתו של בועז. נעמי אמרה שבועז לא ישנה ממה שאמר ושהוא ידאג שהיא תתחתן עוד באותו היום. בפירושו השני ששאלתה של נעמי הייתה מפני מה נתן לה בועז את השעורים כתב שרות חששה שאם היא תספר לנעמי שבועז לא אמר לה דבר כשהוא נתן לה את השעורים (לא קידש אותה בהם), תתחזק חששה של נעמי שמא השעורים היו בתורת אתנן, ואם היא תאמר לנעמי שהשעורים ניתנו לה למענה (למען נעמי), נעמי לא תאמין לה.

מוהר"ם אלשיך: לפי פירושו הראשון ששאלתה של נעמי "מי את בתי" הייתה האם היא נשואה או פנויה, רות אמרה כבדרך אגב גם על עניין השעורים. [60]. כדי להסביר שבועז נתן לה את השעורים כדי שהיא לא תחזור לנעמי בידיים ריקות ולא כדי לדחות את רות ממנו. לפי פירושו השני שנעמי שאלה אותה מדוע ניתנו לה השעורים, רות חששה שמא נעמי לא תבין את העניין, ולכן היא הקדימה את דבריו של בועז שאמר לה שהחסד השני שהיא עשתה גדול יותר מהחסד הראשון ומכאן שנתנת השעורים הייתה בעין טובה וכדי שהיא לא תחזור אל חמותה בידיים ריקות. רות הסבירה לנעמי שהיא עצמה לא חזרה בידיים ריקות, שהרי היא קיבלה ברכה שיצאו ממנה שש בנים שמתברכים (כפי מה שדרשו חז"ל על טעם נתינת שש השעורים), אך נעמי הייתה נשאר ללא דבר, ולכן בועז שלח את השעורים כדי שגם נעמי לא תהיה עם ידיים ריקות. לפי פירושו השלישי שהשאלה הייתה האם מתוך דבריו של בועז הבינה רות האם היא הגלגול של בת לוט, ענתה רות שבדבריו שאמר שהחסד האחרון גדול יותר מהראשון, כאשר הכוונה לחסד הראשון שהיא באה על אביה, יוצא שהיא הבינה מתוך דבריו שהיא באמת המואבית שאמורה להצטרף לעם ישראל.

[61]. **תרגום.**

תרגום. מלבי"ם: הדגש הוא שבועז נתן את השעורים הללו כדי שהיא לא תבוא לביתה ללא אוכל ולא לשם קידושין. [62].

תרגום. מוהר"ם אלשיך: נעמי אמרה לרות שהיא אולי איננה יודעת מה עתיד לקרות, אבל המציאות כבר נקבעה ובוועז עתיד להתחתן איתה. בפירוש [63].
נוסף כתב שעד עכשיו נעמי עודדה את רות לפעול על מנת להתחתן עם בוועז, אולם לאחר שכבר נעשו כל המאמצים, היא יכולה לשבת ולחכות עד שהדברים יתבררו לגמרי.

תרגום. [64].